

WELKOM !

Borderline .... “wie heeft de macht”

***Themadag georganiseerd door
Friese werkgroep \Labyrinth-In Perspectief
29 november 2003***

Borderline .... **“wie heeft de macht”**

Martin Steendam
clusterhoofd behandeling
Heerenveen

Programma

- 10.00**   **Ontvangst met koffie of thee**
- 10.15**   **Opening door Gina Krol (voorzitter van de werkgroep)**
- 10.20**   ***Borderline, "wie heeft de macht", door Martin Steendam***
- 11.15**   ***Borderline, "wie heeft de macht", (vervolg)***
- 11.45**   **Vragen en bespreking, plenair**
- 12.15**   **Pauze**
- 13.00**   **Delen van ervaringen (kleine groepen)**
- 14.00**   **Gezamenlijke afronding van verhaal en ervaring**
- 15.00**   **Afsluiting van de dag door Gina Krol**
- 23-11-02**   **Thee of koffie**

Borderline persoonlijkheidsstoornis

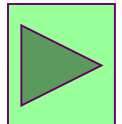
- **Komt het veel voor?**
- **Waar hebben we het over?**
- **Bestaat het al lang?**
- **Hoe kom je eraan?**
- **Hoe kom je eraf?**
- **Wie heeft ermee te maken?**
- **En wat nu?**

Komt het veel voor?

- **1 a 2 % van de bevolking**
- **meer vrouwen als mannen**
  - **Seksueel misbruik**
  - **Zoeken eerder hulp**
  - **Mannen minder gemakkelijk herkend**
  - **Mannen eerder in andere circuits (verslavings en criminele circuit)**
- **15 % in kliniek**

Waar hebben we het over?

- DSM-IV
- As I en As II
- Persoonlijkheidsstoornissen
- Cluster A, B en C
- Borderline in cluster B

Symptomen

- **Zwart-wit denken**
- **stemmingswisselingen**
- **impulsiviteit**
- **moeilijk contact kunnen leggen**
- **moeilijk alleen kunnen zijn**
- **woede uitbarstingen**
- **dreigen met zelfdoding, alsmede zelfverwonding, alcohol- en drugsmisbruik, gok- en koopverslaving, dissociatieve en psychotische verschijnselen**

Binnenwereld

- **Angst, soms door agressie bedekt**
- **eenzaamheid, zelfs in gezelschap**
- **leegte, niet weten wat je wilt, voelt of vindt**
- **een kloof tussen gevoel en verstand**
- **overspoeld raken door heftige emoties, waar je niets mee kan en die moeilijk te verdragen zijn**
- **relaties niet kunnen aangaan en/of kunnen volhouden, ook met betrekking tot werk**
- **periodes van depressie, enorme spanning en weinig gevoel van eigenwaarde**

Bestaat het al lang?

- **Jaren '30 voor het eerst de term gebruikt**
- **Jaren ' 60 Kernberg**
- **1980 opname in DSM-III**

Wie heeft ermee te maken?

- **Clïënt**
- **Familie**
- **Partner**
- **Vrienden, collega's**
- **Hulpverleners**
- **etc.**

Hoe kom je eraan?

- **Karakter ?**
- **Nare gebeurtenissen ?**
- **Gezin ?**
- **Maatschappij ?**
- **Of ...**

Hoe kom je eraf?

- **Prognose algemeen**
- **Behandelvormen**
  - **Poliklinisch**
  - **Deeltijd**
  - **Klinisch**
  - **Crisis**

Behandelvormen

- **Psychodynamische benadering**
  - Kernberg, Rockland
- **Leertheoretische benadering**
  - Linehan, VERS
- **Cognitieve benadering**
  - Schemagerichte therapie
- **Interpersoonlijke benadering**
  - Dawson
- **Eclectische benadering**

Kernberg

Psychodynamische psychotherapie

- **Psychodynamische therapie**
- **Exploratief van karakter**
- **Ontwikkelingsmodel**
- **Integratieprobleem**
- **Representaties van zelf en ander**
- **Lust en agressie**
- **Doel is integratie**
- **Methode is openlegend, langerdurend**

Rockland

Supportieve therapie

- **Psychodynamische therapie (POST)**
- **Supportief van karakter**
- **Focus op hier en nu**
- **Methodiek**
  - **geen regressie**
  - **weerstand wordt geaccepteerd**
  - **focus op bewust materiaal**
  - **therapeut “echt persoon”**

Relationship Management Model

- **Richt zich op relatie/interactie**
  - naast ander, ander is competent
- **Geen vaste traits, maar onderhandelingsposities**
- **Posities hebben**
  - betrekking op zelf (bij ieder!)
  - over macht, controle, dominantie, waarde, competentie, intimiteit
- **Voorkomen van ernstige communicatieproblemen**
  - contract
- **Eigenwaarde probleem, zelf-aannames**
  - fundamenteel (goed/slecht)
  - interpersoonlijk (aardig, verantwoordelijk)
  - rol (gezond of ziek)
  - organisatie van aannames (stabiel of instabiel)

Linehan

Dialectische gedragstherapie

- **Cognitieve therapie (Evidence based)**
- **Biosociale visie,**
- **Dialectisch (these, antithese, synthese)**
- **Dys/Functioneel ('t is maar hoe je het bekijkt)**
- **Emotie Regulatie Stoornis (ERS)**
  - te snel, te sterk, te lang
- **Onderdelen**
  - individuele psychotherapie
  - vaardigheidstraining
  - telefonische consultatie

VERS-training

- **Vaardigheden Emotie Regulatie Stoornis**
- **Individuele behandeling**
- **Groepstraining of cursus**
- **ERS, cursisten**

Young

Schemagerichte therapie

- **Cognitieve therapie**
- **3 soorten assumpties**
  - **basale: ik ben, de wereld is**
  - **conditionele: als ik, dan**
  - **instrumentele: vermijd, plan alles**
- **5 soorten modi**
  - **verlaten kind**
  - **woedende kind**
  - **bestraffende ouder**
  - **onthechte beschermer**
  - **gezonde volwassene**

Farmacotherapie

- **APA richtlijn**
- **Symptoomgericht**
- **Affectieve disregulatie**
  - **SSRI**
  - **AP, lage dosis**
  - **Lithium bij MD comorbiditeit**
- **Impulsiviteit/agressiviteit, gedragsontremming**
  - **SSRI, hoge dosis**
  - **AP, lage dosis**
  - **Lithium additie**
- **Cognitief-perceptuele symptomen**
  - **AP, laag of iets hoger**

Eclectische therapie

- **Combinatie van technieken**
- **Focus op relatie**
- **Duidelijkheid over doel en methodiek**
- **Openheid over rol en mogelijkheden**

En wat nu?

- **Ernstig**
- **Veel consequenties**
- **Veel over te zeggen**
- **Aandacht nu bij macht**
- **Of machteloosheid**

Borderline ....
“wie heeft de macht”

PAUZE

***Themadag georganiseerd door
Friese werkgroep \Labyrinth-In Perspectief
29 november 2003***

Borderline, wie heeft macht ?

- **Macht, wat houdt dat in?**
- **Macht van de cliënt**
- **Macht van de familie**
- **Macht van de hulpverleners**

Macht, wat houdt dat in?

- **Wat is macht ?**
  - **Ontwikkelingsperspectief**
  - **invloed, gezag, competentie, verbaliteit, passief of actief, geld, kracht, etc**
- **Waar toe dient macht ?**
  - **veiligheid**
  - **iets bereiken**
- **Wie heeft er macht, wie machteloos ?**
- **Macht en waarden**
  - **ruimte voor zelf en anderen**

Macht van de cliënt

- **Symptomen**
  - slikken, dreigen, snijden,
- **Motivatie en keuze**
- **Contract**
- **Behandeling**
- **Goed voor zichzelf zorgen of destructief zijn**
- **Agressief of ruimte geven aan anderen**

Macht van de familie

- **Afstand en nabijheid**
  - bemoeien, in de steek laten, adviseren, vaag zijn
- **Rigide of flexibel**
- **Verbaal of fysiek agressief**
- **Acceptatie van onmacht**
- **Elkaar, samenzijn**
- **Begrenzing**
- **Goed voor zichzelf zorgen**
- **Ruimte geven aan anderen**

Macht van de hulpverleners

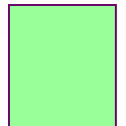
- **Kennis, ook van onmacht**
- **Steun van collega's**
- **Regels**
- **Gebouwen**
- **Werktijden**
- **Salaris**
- **Goed voor zichzelf zorgen**
- **Ruimte geven aan anderen**

Macht, voelt u wel ...

- **Wat zijn uw ervaringen ?**
- **Gebruikt u uw macht ?**
- **Misbruikt u macht ?**
- **Wanneer ?**
- **Voor wie ?**
- **Hoe ?**

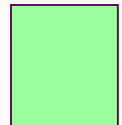
DSM-IV

- **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th edition**
- **Classificatie van psychische stoornissen, voor gebruik bij hulpverlening, opleiding en onderzoek**
- **Richtlijn, geen kookboek**

Meerassige beoordeling

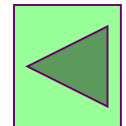
- As I**   **Klinische stoornissen**
Andere aandoeningen en problemen die een reden voor zorg kunnen zijn
- As II**   **Persoonlijkheidsstoornissen**
Zwakzinnigheid
- As III**   **Somatische aandoeningen**
- As IV**   **Psychosociale en omgevingsfactoren**
- As V**   **Algehele beoordeling van het functioneren**

Cluster A

- **Paranoïde**
- **Schizoïde**
- **Schizotypische**

Vreemd en excentriek

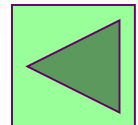

Cluster B

- **Antisociale**
- **Borderline**
- **Theatrale**
- **Narcistische**

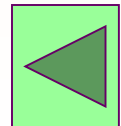
Dramatisch, emotioneel en impulsief

Cluster C

- **Vermijdende**
- **Afhankelijke**
- **Obsessief-compulsieve**

Angstig en vreesachtig

Tips voor betrokkenen

- **Wees geïnformeerd**
- **Hou vol en bewaar geduld**
- **Maak goede afspraken**
- **Maak duidelijk waar u wel en waar u niet bij kunt helpen**
- **Overleg met anderen**
- **Alleen een luisterend oor is vaak al voldoende**
- **Erken de stoornis**
- **Houdt afstand en nabijheid in de gaten**

Liever ...

- ***bemoedigen dan bemoeien***
- ***steun dan advies***
- ***duidelijke grenzen dan geen grenzen***
- ***heldere afspraken dan geen afspraken***
- ***gepaste afstand dan overmatige nabijheid***

- ***en zorg goed voor uzelf!***

Kenmerken

- **A: Een duurzaam patroon van innerlijke ervaringen en gedragingen die duidelijk binnen de cultuur van betrokkene afwijken van de verwachtingen. Dit patroon wordt zichtbaar op twee (of meer) van de volgende terreinen:**
  - **cognities**
  - **affecten**
  - **functioneren in het contact met anderen**
  - **beheersing van de impulsen**

Kenmerken (vervolg)

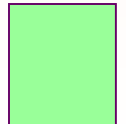
- **B: het duurzame patroon is star en uit zich op een breed terrein van persoonlijke en sociale situaties**
- **C: het duurzame patroon veroorzaakt in significante mate lijden of beperkingen in het sociaal functioneren of het functioneren op andere belangrijke terreinen**

Kenmerken (vervolg)

- **D: het patroon is stabiel en van lange duur en het begin kan worden teruggevoerd naar ten minste de adolescentie of de vroege volwassenheid**
- **E: het duurzame patroon is niet eerder toe te schrijven aan een uiting of de consequentie van een andere psychische stoornis**

Kenmerken (vervolg)

- **F: het duurzame patroon is niet het gevolg van de directe fysiologische effecten van een middel (bijvoorbeeld drug, geneesmiddel) of een somatische aandoening (bijv schedeltrauma)**

Slotopmerking

- **Je hoeft niet aan alle criteria te voldoen om borderline te hebben en geen enkel criterium is specifiek voor borderline**

